

Budapest.

24. szám.

1896. június 13.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdona s
A HAZAI TANÍTÓK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

XXXI. ÉVFOLYAM.

FELELŐS SZERKESZTŐ

Kónesek Lajos.

KIADÓ:

„MINERVA“-nyomda.

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

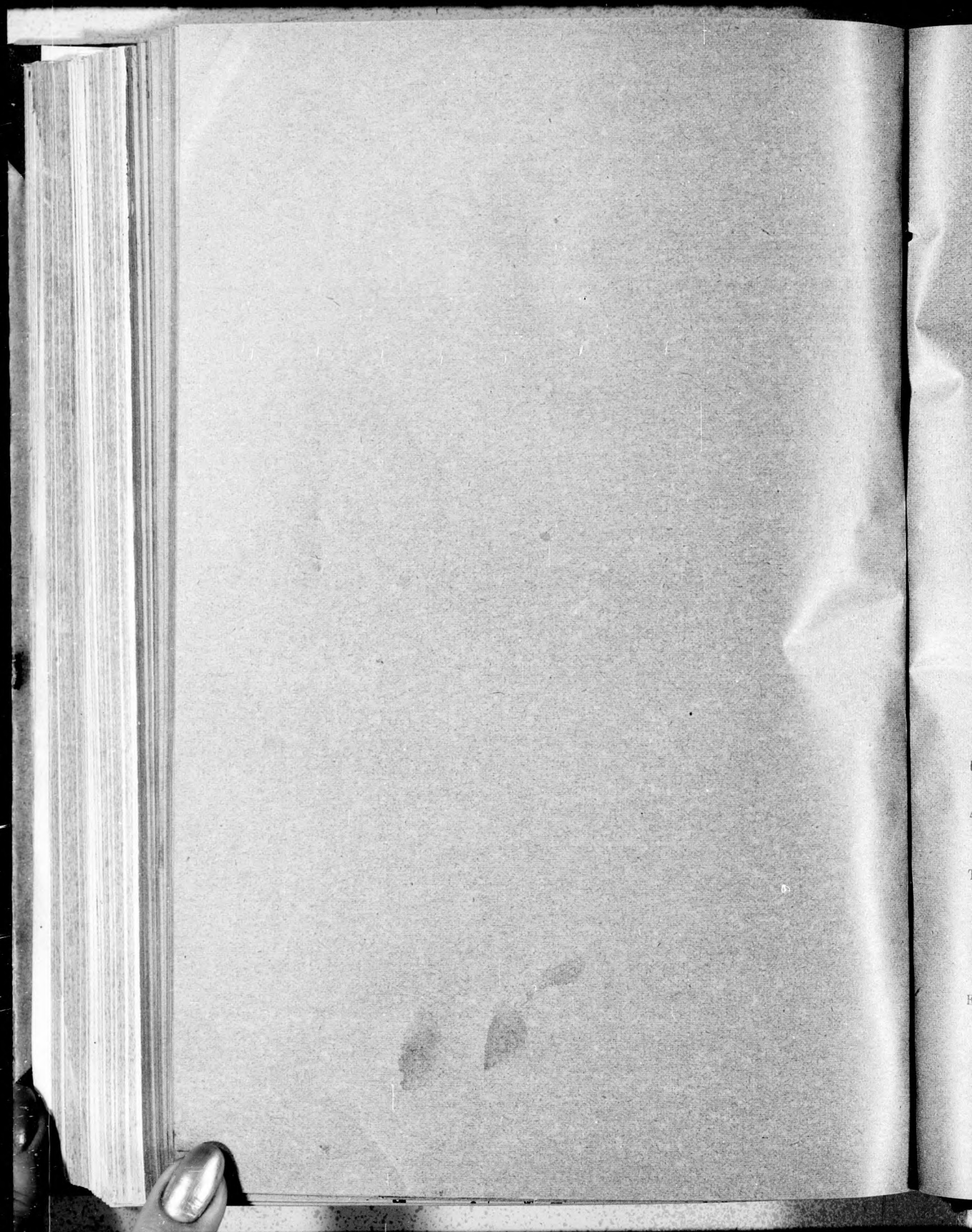
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz (lakik: Budapest I. ker., Csaba-utca 2. szám 1. em.) intézendők.

Tagsági díjak **Cservenka Ferencz**, egyes. pénztárhoz (lakik: Budapest, VII. ker. Rottenbiller-utca 27. szám) kiildendők.

Az egyesületi tagok részéről érkező reklamációkat és egyéb tudakozásokat **Hajós Mihály** titkár (Budapest, I., Attila-utcai el. iskola) intézi el.

Előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz: „Minerva“ kő- és könyvnyomda-intézethez (Budapest, V., Sas-utca 29. sz. alá) küldendők.

BUDAPEST, 1896.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő: **KONCSEK LAJOS.**

Laptulajdonos: A „Népnevelők Budapesti Egyesülete.”	Kiadó: „MINERVA”-nyomda, V., Sas-utca 29.
Megjelenik e lap minden szombaton. Előfizetési ára: Egész évre 4 frt Fél évre 3 „ Negyed évre 1 „ Pályázatok és egyéb hirdetések petit soronként 10 krral számítatnak. — Kéziratok nem küldetnek vissza. —	A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz: Budapest, I., Csaba-utca 2. sz. I. em. előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz: „MINERVA” kö- és könyvnyomda-intézethez: (V., Sas-utca 29. sz. alá) küldendők.
TARTALOM: Az V. egyetemes tanítógyűlés. Nemo. — Realizmus és paedagogia. (Vége). Pulmann Károly. — Tapasztalat és tudomány. (Folyt.) Schön József. — Családi nevelés az árvák és szeretetházakban. (Folyt.) Szóts András. — A magyar énektanításról. (Folyt.) Gerley Szeverin. — Egyesületi élet. a) Mondik Endre; b) Tudósító. — Pályázati és felvételi hirdetések. Gyertyánffy István. — Kimutatás. Kurz Sámuel. — Irodalom. — Vegyesek. — Szerk. üzenetek.	

Az V. egyetemes tanítógyűlés.

Néhány hét választ el már csak bennünket az V. egyetemes tanítógyűléstől s én aggodalommal nézek eléje. Aggodalommal azért, mert nem hiszem, hogy méltó társa lenne ez a 4 előbbi egyetemes gyűlésnek. Nem hiszem pedig azért, mert az V. egyetemes gyűlés — bármennyire hirdessék is önálló jellegét — nem lesz egyéb, mint a II. Tanügyi Kongresszus népnevelési szakosztálya. A kongresszus „Értesítő”-jében is a szakosztályok között van felsorolva az V. egyet. gyűlés, sőt el is nevezi népnevelési szakosztálynak, pedig, mikor a IV. egyetemes tanítógyűlés által kiküldött országos bizottság a tanügyi kongresszust indítványozta, létrehozta: nem gondolta, hogy elnyomják és szakosztálylává devalválják. Hisz ezért mondotta ki azt is, hogy az V. egyetemes tanítógyűlést a II. Tanügyi Kongresszussal kapcsolatban tartja. S éppen ennek tulajdonítom én, jóllehet, más ok is közbe játszott, hogy az eddigi lelkes vezetők elhagyták azt a talajt, melyen érdemeket szereztek a tanítóság-nak és önmaguknak, elhagyták azt az országos bizottságot, a melyet megteremtettek s a mely nekik dédelgetett gyermekük volt. Ott hagyták a kipróbált erők s rábízták a vezetést náluknál nem kevésbé lelkes, de oly emberekre, kiknek még nincs, nem is lehet annyi tapasztalatuk, mint nekik.

Az országos bizottságot legkevésbé sem félték, bárki bármily véleményvel legyen is róla, erős alapon nyugszik s ez az erős alap a vezető embereknek erős akarata, munkakedve; sőt azok is, a kik visszahúzódtak az első sorból, ott állanak a másodikban s onnan osztogatják a jó tanácsot, onnan támogatják a kevésbé tapasztaltakat, s éppen a második sorban állók nem fogják soha megengedni, hogy az országos bizottság megszűnjék, vagy pedig, hogy azt a szerepet valami más egyesület, vagy testület vigye, mely csak egy különálló országos bizottság szerepe lehet.

Nem az országos bizottságot, hanem az V. egyetemes gyűlést fejttem. Az előbbi egyetemes tanítógyűlések külső előkészítését az országos bizottság végezte, ezt a terhet a kongresszus levette a bizottság válláról. Az eddigi egyet. gyűlések számra nézve impozánsak voltak, de vajjon az lesz-e az idén is? Hisz azt sem tudjuk, kik a tagjai az V. egyetemes gyűlésnek. Igaz, felelet erre az, hogy mindenki, a ki tagja a kongresszusnak. Csakhogy én ezt sokkal jobban szerettem volna így tudni: Tagja a kongresszusnak mindenki, ki az V. egyetemes gyűlésnek, vagy bármely szakosztálynak tagjai közé felvétellett. — Már most az a sok ember eljön ide közénk, elmegy a nagygyűlésekre, persze ezalatt a kongresszus összes üléseit értik, s a szakosztályi ülésekre nem fog elmenni. De ha az V. egyet. gyűlés önálló szervezettel bírna s ha tényleg csak kapcsolatosan tartaná a kongresszussal, s ha tagjai volnának, kik egyszersmind tagjai a kongresszusnak is s nem megfordítva: a siker biztosítva volna.

De még egyéb körülmények is arra mutatnak, hogy a kongresszus csak közönséges szakosztálynak tekinti a neki életet adó egyetemes gyűlést. Az előbbi egyet. gyűlések előzetesen kiadtak értesítőket olyanképen, hogy a beküldött véleményeket saját lapjában, a Népevelők Lapjában közölte. Az idén ezt nem teheti, mert a lap terjedelme ehhez kevés, bővíteni nem lehet, mert nincs pénz. Pénze csak a kongresszusnak van s az ő általa kiadott „Értesítő“-ben jelennek meg a vélemények. S így saját hivatalos lapját nem támogathatja. Sőt még, mint halljuk, Szabó Bugáth László jeles munkája sem lehetett önálló mű, csak az „Értesítő“ egyik czikke lesz. Az eddigi egyetemes gyűléseknek „Naplói“ voltak. Vajjon lesz-e ennek is? Az eddigi „Naplók“ terjedelmesek, bőveek, tanulságosak voltak, — vajjon az idei olyan lesz-e, vagy pedig csak 2—3 ivre fog terjedni a megtörténtek száraz elrecczálásával s ez a 2—3 iv is a kongresszus Naplójában fog-e megjelenni s nem lesz-e külön az V. egyetemes gyűlésnek is naplója? Ezekre természetesen csak a kongresszus rendező-bizottsága tudna felelni, mert ott a pénz — ott a hatalom.

Azt hiszem, még nem késő egészen! Követelje az országos bizottság igazgató-tanácsa, hogy jobban kidomboríttassék az V. egyetemes tanítógyűlés önállósága! Ezzel tartozik az igazgató-tanács az országos bizottságnak, az egyetemes tanítógyűlésnek, az ország tanítóóságának és a népoktatásügynek.

Nemo.

Realizmus és paedagogia.

A realizmus a társadalom betegsége s a mindenható társadalom aulájába vont mindent, s ami nem praktikus, azt mód nélkül kárhooztatja. Hogy is merné a tanító nyílt homlokkal odavágni, hogy igenis első a szív, az erköles, azután a tudomány!? Az ilyen ösztinte tanítónak az igazmondás alighanem betörné a fejét. Avagy ki lenne vakmerő mezitláb a csalánok közé lépni? . . .

Nem lehet tehát csodálni, ha a túlhajtott realizmus lavinája a tanítóóság tekintélyes zömét is magával ragadta, ha eleinte küzd is a tanító a társadalom eme viperája ellen, végre is elaltatja lelkiismeretét az uralkodó közszellem, s működésében hozzászokik s alkalmazkodik

az uralkodó eszméhez s tanításában is csak a reális értéket és hasznot keresi, a mi sikerrel kecsgetet, a mi megszerzi számára a csillogás és feltűnés pálmáját.

Ime a népiskolai túlhajtott realizmusból kifolyó durva üzleti szellem! Azt hiszem, hogy eléggé felismerhető.

Most pillantsuk meg egy kissé az igazságosság szemüvegével a tanító-képzők működését s vegyük bonczkés alá azt a munkát, melylyel a jelölteket a népoktatás munkásaivá kvalifikálja.

Nem kell hozzá kommentár, mert a realizmus eszméje urajla valamennyit. A tudományos képzés a cél is, meg az eszköz is arra, hogy tanítókat neveljen.

Hiszen nagyon helyes! mert a felvilágosultság századában a társadalom elvárja, sőt megköveteli, hogy a tanítók az általános műveltség kritikáján okvetlen felülálljanak s azt a pozíciót, melyet elfoglalnak, úgy is, mint tanítók, úgy is, mint a társadalom privát emberei, meg tudják tartani.

Ha ily irányban szemléljük a tanítóképzők működését, akkor azok derekasan megfelelnek hivatásuknak.

Nézzük azonban az éremnek másik oldalát. Ha kutatjuk, hogy a tanítóképzők mit és mennyit vesznek fel a tantervük keretébe oly célból, hogy növendékeiket ne csak a realizmus bajnokaivá, hanem a szív, a kedély és jellemképzés művészeivé is felavathassák: akkor az éremnek ez a fele igen halovány fog lenni.

Míg a reális anyag tarka-barka sokaságával megtömik a jelölt fejét, egyuttal gondoskodnak a jobbnál-jobb módszeres eljárások ismeretetéséről is, melylyel a jelölt a szerzett ismereteket az életben is alkalmazni és érvényesíteni tudja, addig az idealizmusnak alig szentelnek egy-egy szemernyi időt, hogy a növendék a lélek világában is otthonos legyen s a szív- és jellemképzés finom szálaít is oly biztosan tudja rendezgetni az életben, mint — mondjuk — a számtan száraz anyagát. De ehhez nem elég ám, hogy minden héten csak egy-egy evőkanálnyira valót vegyen be a jelölt a lélektanból s azt is csak felületesen, hanem igenis a szív- és jellemfejlesztés módszerének ismertetését ép úgy fel kell ölelni a tantervnek, mint a reáliákét.

Sok a jó tanító, de csak a realizmus apostolainak a szemében s innét van, hogy az újdonsült tanító alaposan képzett realista, de nagyon is primitív idealista. Míg azután az élet küzdőterén a realizmusnak igazi bajnoka, addig a magasabb ezélnak, az idealizmusnak csak halovány sejtelmével bír. Föltehető-e így és ily alakban az igazi néptanító? Szerintem nem!

A realizmus — szerintem — a mindenható eszköz, az idealizmus pedig a cél. Így azután a cél szentesíti az eszközt, mely eszközt a józan idealizmushoz az egészséges realizmus adja, mert, hogy kell realizmusnak lenni, az nagyon természetes; de én itt csak az egészséges realizmust értem, mely az életre a szó nemes értelmében előkészíthet, nem pedig a durva, túlhajtott s minden nemesebb intenziót kizáró realizmust.

A mily feltétlenül szükséges az egészséges realizmus, ép úgy óvakodom az üres, semmit mondó és velőtlen idealizmustól is; mert az ilyen idealizmusnak ragyogó, kecsgetető csabképei ép oly zavarosba

terelhetik a gondolkodó főt, mint a túlhajtott s a praktikusság köpenyébe burkolt realizmus.

A józan idealizmust az egészséges realizmussal egyetemben kell kultiválni, mert egyik a másiknak kiegészítője s az életben csak is így válnak az embernek igazi támaszaivá, s így lesznek a legmegbízhatóbb életkalauzokká.

Tudjuk, hogy az emberrel veleszületik az idealizmus, valamint a realizmus is. Elhibázott dolog tehát az egyiket annyira túlhajtani, hogy az a társadalom nyavalyájává váljék, míg a másikat teljesen mellőzni.

Ne feledjük, hogy még a kunyhó szülöttjének is van idealizmusa, mely őt a rögön felülemelve, érzelmeit szárnyaira veszi s miként a himes szivárvány, úgy jelenteti meg lelki szemei előtt élete ideálját.

Hát a léleknek ez a tehetsége az ész rovására elbitangol-tassék ?

Ez ellen az egészséges realizmus is protestál.

Igen jól esett olvasni a közelmúltban, hogy néhány tanférfiu eredményének s tehetségének egész erejével kikel a túlhajtott realizmus ellen s míg egyik szép megokolással bizonyítja, hogy a túlhajtott realizmus megterheli a népiskolai tanulót s a reáliákat értékükre iparkodik leszállítani, addig a másik sürgősen követeli, hogy a tantervok ne csak a reáliákkal töltsenek meg, hanem adjanak helyet ott az idealizmusnak is, szóval: a revidálás alá kerülő tanterv gondoskodjék a sziv és jellem képzéséről is.

Egy másik nagynevű ember pedig már is „derengeni“ látja az idealizmus hajnalát s jogos vehemenciával kárhoztatja a durva realizmust, mely a társadalmat békőiba verte.

Én a magam részéről szívből óhajtom, hogy a jelenlegi rendszerre mielőbb a feledés fátyla boruljon s helyet adjon az egészséges realizmussal párosult józan idealizmusnak.

(Vége.)

Pulmann Károly.

Tapasztalat és tudomány.

A felsorolt nagy emberek ítéletei a tapasztalatról még mindig nem merítették ki a tapasztalat fogalmának egész körét, különösen nem érintették a hosszú éveken át egy irányban folytatott munka által szerzhető tapasztalatokat. Megvénülhetünk bizonyos — mondjuk a tanítói foglalkozás mellett, — a nélkül, hogy igazi tapasztalataink volnának. És ha báró Eötvös József azt mondja: „Nem az évek, hanem mit benők tapasztalunk, vénítnek“, akkor közel áll ahhoz, a mit Herbart és az ő iskolája vall. „Mindenki — azt mondja Herbart — csak azt tapasztalja, a mit megpróbál! A 90 éves falusi iskolamesternek kilenczven évi slendriánosságának tapasztalata van; hosszú fáradozásának érzése megvan neki, de megvan-e neki a munkásságának és módszerének bírálata ?

Vajha azok, a kik a nevelést csak a tapasztalatra akarják építeni, egy kis figyelemmel néznének át a tapasztalati tudományokra: vajha méltónak találnák, hogy a természettantól, a vegytantól megkérdeznék, megtudakolnák: mi minden szükséges ahhoz, hogy csak egyetlenegy tantételt a tapasztalat mezején annyira tudjunk megállapítani, a hogy ezen a mezőn lehetséges. Azt tapasztalnák itt, hogy egy

tapasztalatból semmit sem tanulhatunk és elszórt szemléletekből époló kevésbé: hanem, hogy inkább húszféle fokozatban húszszor kell egyazon kísérletet ismételni, míg eredményt mutat, melyet aztán az ellenkező elméletek mindegyike a maga módja szerint fejteget. Azt tapasztalnák, hogy addig nem is beszélhetünk, nem szabad tapasztalatokról beszélnünk, míg a kísérleteket be nem fejeztük.“

Ha valaki keménynek, szigorúnak tartaná Herbartnak a tapasztalatról mondott imént idézett ítéletét, azt én a legközelebbi napokban a képviselőházban a filokszera-vita alkalmából, a napilapokban közzétett fejtegetéseire utalom. Egy pár mondatot én is idézek a „Pesti Napló“ f. é. 73. számából: „Éveken át kísérleteztünk csak a ripária-fajták ellentálló képességi százalékának tanulmányozásával is; évek kellettek, míg a különböző talajok és a riparia-fajták kölcsönös alkalmosságát megfigyeltük és a míg eldőlt csak nagyjában is a kérdés, hogy minő talajban mely ripária-faj diszlik legjobban. Majd az ojtásmódok kérdése okozott nagy gondot: a fás- és zöldojtás célszerűbb voltáról ma is vitatkozunk — — —“ Elismerve az idézett szavak igazságát, ítéletünk enyhébb, be kell vallanunk, hogy Herbart nem túlzott. Avagy sikerült-e a paedagógiának évszázadokon hirdetett elveivel az emberi szívben lakozó sokféle férgek közül csak egyet is kiirtani? Vajjon nem hazudnak, csalnak, rágalmaznak, irigykednek-e az emberek ma csak úgy, mint 500, mint 5000 évvel ezelőtt? Tud-e valaki biztos utasítást arra nézve adni, miképpen kell a hazugságot a gyermeki szívből kiirtani? Van-e biztos módszerünk a kötelességérzet ébresztésére, ápolására és fejlesztésére?

Az ellenséges megtámadás ellen várakat és városokat, a kard és szurony elégtelensége ellen puskát és ágyút találtak fel; törvények voltának az emberi gonoszságok ellen való védőszerek, de a törvények megalkotásában nem oly szerencsések az emberek, mint a fegyverek tökéletesítésén?

Iskolai szervezetünk nem is olyan, hogy a tapasztalatok gyűjtésére, a netán gyűjtöttek értékesítésére alkalmas volna. Az egy osztályba felvett tanulók sokasága, koruk és előképzettségük különfélesége egyrészt, másrészt pedig az a feltétlen hibás rendszer, mellynél fogva a tanító megmarad az ő osztályában, az az: csak egy esztendeig van alkalma bizonyos számú gyermekek lelki életét megismerni, azontúl már nem: majdnem lehetetlenné teszik a tapasztalatszerzést.

Az a tanító, a ki 10—20 esztendeig marad egyazon osztályban, feltéve, hogy lelkiismeretesen jár el hivatásában, csakis a tanítási anyag helyesebb feldolgozására nézve szerez kiváló gyakorlatot, de a gyermeki élet fejlődésére befolyó hatásokat nem észlelheti, az osztályrendszer csak a módszeres oktatás tökéletesítésére jó, de itt is csak egyoldalú: a nevelésre, a jellem képzésére és irányítására határozottan káros.

Nevelési szempontból az évfolyamok száma is kevés a népiskolának, de ezt bővebben most nem fejthetem ki.

A t. közügy minden egyes tagjára bízom, hogy az itt felvetett gondolatokat tovább fűzze, úgy remélhető, hogy idővel ezen irányban is jobb állapotok teremődnek.

Összefoglalva mindazokat, a miket a tapasztalatra nézve kérdés-képpen magam elé tűztem, a következő eredményre jutottam.

1. Van általános és különös tapasztalat.

2. A tapasztalat a külvilágból és a benső egyéni kedélyvilágból ered.

3. Igazi becsé csak akkor van a tapasztalatnak, ha a reánk erőszakolt jelenségeket, vagy a szándékos kutatással szerzett ismeretet komoly gondolkodás és tanulmányozás tárgyává tesszük. Ebből következik, hogy

4. csak oly tapasztalat érdemli meg figyelmünket, mely a komoly tanulmányozás színét-ízét félreismeretlenül tünteti fel; végre

5. habár nem minden ember arra való, hogy tapasztalatot szerezzen, mégse riadjon vissza senki, mert a komoly törekvés nem maradhat siker nélkül.

Ezek után rátérhetek értekezésem másik tárgyára: a tudományra.

(Vége köv.)

Schön József.

Családi nevelés az árva- és szeretetházakban.

Zellweger Gáspár, a svájcezi közhasznú társulat elnöke azt mondja, hogy ezeknek az intézeteknek a sikere a vezető nevelők minőségétől s az általok teremtett intézeti szellemtől függ; a fődolog tehát, hogy oly nevelők alkalmaztassanak, kik a kellő ismeretekkel és képzettséggel is bírnak: s egyszersmind s főleg mély kötelességérzéssel és hivatásuk iránti teljes odaadással működnek.

Wehrli, a „Hofwyl“ szegénynevelő, a szegénynevelési módszer legtökéletesebb művelője, azt mondja, hogy nemesak könyvből és tintával, hanem munkára kell és pedig munka által nevelni.

A szeretetházi család. Mint láttuk, a szeretetházi családot egy tanító nevelési gondjaira bízott gyermekek csoportja képezi a tanítóval. Hazánkban e fogalom a szeretetházakkal egyidejűleg keletkezett.

Vannak, kik azt állítják, hogy egy ilyen gyermekesoport jogtalanul viseli a „család“ elnevezést. Ha pusztán a társadalmi család keletkezési okát látják, valóban igazuk van; de ha annak célja is szemük előtt lebeg, lehetetlen a szeretetházi családdal szemben tagadással élniök.

Illing, porosz belügyminiszteri osztályfőnök és titkos tanácsos, a szeretetházi családról a következőket mondja: „A család-rendszer korántsem vindikálja magának annak látszatát, mintha a hiányzó családot teljesen pótolni akarná, hanem egyszerűen mintául, jelképül veszi a családi életet, hogy a gyermekek együtt élésére oly rendszert alkosson, mely a növendékek egyénítésének lehetővé tételére, hajlamaik, tehetségeik s hibáik felismerésére módot s naponként ezer alkalmat nyújtson. A kasszárnya (kollektív) rendszernek inkonvenienciája főleg abban rejlik, hogy a növendékek igen nagy számát akarja felölelni s a legkülönfélébb véralkatokra egy sablont alkalmaz. Szeretetházakban korántsem elégséges a növendékek csoportját rendtartásra szorítani, hanem szükséges annak lényegét s az egész életre kiható hiányait kipótolni“.

Ez a közös rendszernél el nem érhető s azért veszszük mi mintául a családi kör alakját. A név nem határoz. Rendszerünket ép oly helyesen csoportok rendszerének is nevezhetnők; megtagadjuk azonban a nevet, mert már bizonyos fogalom köttetett hozzá, mely név alatt a lényeg ismerete mind az öt világrészre elterjedt.

A nemeslelkű néhai Molnár Aladár Pest város hatóságához 1873-ban intézett emlékiratában a családi nevelésről így szól: „Az első teendője volna minden árvaháznak s szegénynevelőnek, sőt merem mondani: minden bennlakással járó nevelőintézetnek, a házban családias szellemet kelteni életre s a növendékek számára a lehetőségig helyettesíteni a családéletet, tehát azt, a mi az árváknak s elhagyatottaknak legjobban hiányzik s a mire legnagyobb szükségük volna. A legpontosabban végrehajtott fegyelem, a legszigorubb rendtartás, az erkölcsi nevelőhatást tekintve, megközelítőleg sem képes pótolni a növendékeknek egymás közt s a nevelővel való családias összetartást, bizalmasságát s szeretetteljes együttélését.

Csak a családias kisebb körben való együttélés teszi lehetővé, a mi pedig éppen ezen növendékeknél kétszeresen szükséges, hogy a nevelés individuális legyen.

Mindegyik növendéket egyénisége szerint kell gondozni és nevelni; és pedig nemcsak azért, mivel Péternek más hibái, rossz hajlamai vagy szokásai vannak, mint Pálnak, hanem főleg azért, mivel a gyermek egyénisége szerint ugyanazokból a hibákból egyik más módon és más eszközökkel javítható meg, mint a másik, — ugyanazon eljárás egyikre másként hat, mint a másikra s a jó tehetségek egyikben más módon fejthetők ki, mint a másikban.“

Fennebb láttuk, hogy az ezen intézetek gondjaira bizott gyermekeknél a nyomort, elhagyatottságot és bünt a család hiánya, vagy sok mindenféle ok miatt a nevelésre alkalmatlan volta és tehetetlensége idézte elő s ez ok miatt vannak ezek a gyermekek a szeretetházak mentőkarjaira utalva.

A családrendszer tehát igen helyesen azon eszméből indul ki, hogy a valódi családi életet a tiszta erkölcsöknek és igazi polgári erényeknek ezt a gazdag és kiapadhatatlan forrását veszi mintaképül és keretül; ezt adja vissza azoknak, a kik tőle meg lettek fosztva, vagy a kik azt kellő tisztaságban nem ismerhették, a család józan légkörébe helyezi az ő életmódjukat.

Önkéntelenül fölmerül a kérdés, vajjon megtalálja-e és megkapja-e a gyermek azt a tényezőt, a mi az ő neveléséhez multhatatlanul szükséges: az anyai szeretetet, az apai gondozást, a szerető testvéreket, szóval, az emberi eszményeken épült családot?

Ne feledjük, hogy mi most nem a csecsemőkről, hanem az iskolázás korát már elért 6 éves koron felüli gyermekekről beszélünk, kiket a gondos apa már könnyebb munkára serkent, a jó édes anya iskolába küld s iskola után testvérei játékkal várnak.

Említettem, hogy a szeretetházi családtanító a gondjaira bizott gyermekek testi, értelmi és erkölcsi javainak letéteményese, azoknak testi és szellemi fejlődéséért felelős Isten és ember előtt egyaránt. Ő gyermekeivel, családjával és azoknak él... velök dolgozik a házban, ház körül, kerti vagy mezei munkában s őket tanítja arra, rendes időben az iskolában s gyakorlatilag a munka közben. Az ő paedagogiai képzettségén s erényes egyéni tulajdonain kívül a gyermekeivel való folyton tartó foglalatosság biztosítja a nevelés sikerét.

Növendékeivel munkára megy a kertbe, ujonczát is magával viszi. Egy tábla föld fölvasásába kezdenek; ujonczának még nincs esz-

köze, ő tehát nézi, mint iparkodnak a többiek s mily elevenen társalognak egyről-másról munkaközben tanítójukkal. Lassankint megunja az egyedüllétet, vágyat érez a többiek közé vegyülni, velök munkálni s társalgásukban részt venni. A vágy mindinkább fokozódik benne, az egyedüllét unalmas kezd lenni előtte, cselekvési ösztöne sarkalja, hogy erejét próbára tegye, míg végre megszólal: Tanító úr, kérem, én istudnék ásni.

A tanító kapva kap az elérkezett kedvező alkalmon s oda szólítja magához. Jőjj hát, fiam, próbáld meg, átadom neked az én ásómat, én is azt hiszem, tudsz, csak akarnod kell. A gyermek munkához fog, tanítója elismerése és biztató szava tetszik neki, nem akar hátrább maradni pajtásainál, cselekvési vágya s a többiek példája így serkentik munkára az eddig dologkerülő gyermeket.

A tapasztalt tanító tudni fogja, hogy mennyi ideig tartson e munkálkodás kedvszegés nélkül s mennyit bírhat el tulságos fáradság nélkül új munkásának fizikuma.

Ekkor a munkát félbehagyják, az eszközöket rendesen megtisztítva, ki-ki a magáét helyére viszi s rendbe rakja.

Ujonezunk az első próba sikere feletti örömmérettel eltelve diadallal viszi vállán ásóját. Kissé fáradt teste kiegyenesedik, melle élénkebben zibál s tüdeje mohón szívja magába az éltető üde levegőt.

Uzonnára mennek. A tanító most az édesanya szerepét veszi magára. Kiosztja a gyermekek uzsonnáját. A test vesztésége kárpótlást kíván, a fiuk kétszeresen jóétvágygyal költik el uzsonnájukat, miközben, főleg, ha ez szabadban történik, kissé társalgásba elegyednek a végzett munka felett.

Ki hogy ásott, mennyit ásott. „Jóska nem verte el a göröngyöket“. „Gyuri benne hagyta a köveket“. „Pista nem győzte a gereblyézést“ stb. Ujonezunk ehhez még nem sokat tud szólni, de szomszédja beszédjére figyelmes lesz.

Uzsonna után fél óra szabad idő, azt játéokra használják fel. A mint a tanító felállt helyéről, mint megannyi villámszikra ugrik szanaszét a gyermekesapat. Játékszereiket előhozván, nagy zsvívaj támad a játék neme felett.

Tanító ur, kérem, játszszunk futómétát, kótyát, kifutót vagy körjátékot stb.

Megállapodnak.

Kezdetét veszi a kihívás. A tanító megnevezi a kihívókat, Károlyé az elsőség joga, ő a tanító urat hívja. Mennyi öröm, mennyi remény, kétség és aggodalom e pillanatban e gyermek szivekben. Nines ahhoz hasonlóan ható parlamenti tárgyalás a földön.

„Az igazgató ur is játszik!“ kiáltja Béla. „Az igazgató urat választom“, mondja Ferencz. A kihívás megtörtént, ujonezunk az igazgató urral egy pártba jutott. A két párt sorakozik, bent a Károly-é, kint a Ferencz pártja. Se baj! vigyázzunk, fiuk, hogy hamar bejuthassunk! Ujonezunk érti a labdajátékot, vigyáz reá; csakhamar kifogja az elütött lapdát. „Jól van, fiam!“ mondja közelében az igazgató, még két nyeres s mi vagyunk benn. A gyermekek ujongása őt is magával ragadja, nekimelegszik, élénksége fokozódik, fürgén szalad a labda után, az igazgatónak hajítja, ki megdobván a kifutót, megvan a harma-

dik nyeres! A gyermekek ujonganak örömben. Ujonezunk érzi, hogy neki ebben része van, arca kipirul, szive hevesebben lüktet, az öröm érzete átjárja egész lényét s lelke örömtől repesve olvad össze játszó pajtásai lelkületével; megtalálta testvéreit! Ekkor ver zsenge szívében gyökeret az együvé tartozás érzete s így fogamzik meg lelkében testvérei és nevelője iránti rokonszenve.

Igy találja meg elvesztett családját a szeretetházban.

(Folyt. köv.)

Szöts András.

A magyar énektanításról.

Ily munka létrehozásához igen hálás szerzők volnának Goll János, Tihanyi Ágost, Sztankó Béla s mások, a jeles, magyaros és a gyermek kedélyvilágát oly alaposan ismerő szerzők és gyűjtők. Csak példa okáért emlíjük Goll és Tihanyi magyaros gyermekdalait, a melyekben a poétikus dallam a kadenzia szerint való hullámlásában a gyermekdalok számára való minta.

A módszer fontos része a magyarázat és érzékeltetés, ugy a dallam, mint a szöveg dolgában.

Már az első osztályban, habár eleinte talán csak a fel s le mutatóval is, a magasabb és mélyebb hangokat, mondjuk: szemléltetni szükséges. Egy-egy szótag nyújtásával a hang időbeli tulajdonságaira figyelemztetjük. A hangok megszabott tartamát s a szüneteket, a hangoknak gyorsabb vagy lassított, gyöngébb vagy erősebb kifejtésére már itt tanítjuk a gyermeket. Énekelni lehetőleg mérsékelt hangon szoktatjuk meg az apró sereget.

A dal szövegének módszeres magyarázata elengedhetetlen; ez az a pont főképen, a mely a gyermeknek való szöveg sürgetését önkénytelenül ajkunkra adja. Azt hisszük, hogy nincsen oly naiv tartalmu s könnyen megérthető dalszöveg, a melyet szabad volna betanultatni s énekelteni a jóérzékű tanítónak ugynevezett „kezelése“ nélkül.

Megkapóan kedves, friss képet rajzolhatunk pl. a következő kis vers tárgyalásával is:

Alkonyodik már a nap.
Minden nagyobb árnyat kap.
Fákon a szárnyas kis sereg,
Takarodótt csicsereg...

Az alkonyodás fogalma, annak proceszszusa, a velejáró szemléltetések és emberi érzelmek; a nagyobb árnyék; a szárnyasok egy éjjelre való búcsuzása; a takarodó fogalma, ennek kapcsán az életrend szépsége stb. mind-mind kedves beszélgetés rövid témái. A kis sereget talán népessége daczára, miért nevezük kicsiniek; a takarodó zajjal történik rendesen, a kis dalosok csak kedvesen csicseregik. A gyermeket így a természet iránt való hajlandóságukban nemessé neveljük, s kifejezései gyöngédségére szoktatjuk. — Ily szellemben járunk el a többi felköltésre méltó érzelmek czéljából egyéb tartalmú dalok szövegével is.

Az énektanítás módszerének kérdéséhez tartozik az is, nem volna-e kívánatos, hogy külön énektanítókul a zenében jártasok alkalmaztassanak? Ennek várható nagy eredménye lehetne, hogy a népiskolai tanítók az éneklésben nagyot haladnának. Az így nyerhető eredmények azonban

nem biztatnak olyan gondolkodó embert, a kinek elméjében egy ellen-
vetés megfogán.

Ellenvetésünk az, hogy igazi dalos kedvet, kedélyre, jellemre ható
sikeres énektanítást rendszeren nem szemléltünk ott, a hol a zsenge
generációt külön énektanítók vezették. Legtöbbször ott találtuk ennek
egyedüli okát, a hol kevesen keresik. Mindenki azt tartja, hogy csak
igazi művész taníthat jól énekelni. Mi úgy hisszük, hogy ebben egy kis
merevség legyen: mert sok fontos szempont a jó tanítók között nem
keresendő zeneművészek alkalmazása ellen szól. Azt az egyet említjük
csak meg, hogy a külön zenetanító a gyermeklélekre nem gyakorolhatja
azt a hatást, a melyet mindennap, minden perczenben a gyermekszívben
élő osztálytanító gyakorol. Ez magának tekintélyt benső eszközök által
szerzett. Ennek minden szava a szíven keresztül jut a gyermek fülébe.
Ennek jóformán intéséből többet ért, mint az idegen szavából. Ennek
ösztönszerűleg hódol s kedvét keresi. Az ő szavából jobban meggyőződik
szépről, igazról. A külön zene- és énektanító mindezekben nem így áll
a gyerekekkel szemben. Lehet az jeles paedagogus, nemesszívű ember, de
a gyermekszeregre nézve félig mégisidegen. Eszünkbe jut a Rousseau-
féle mondás: „Hogy valaki jól neveltessék, csak egy kalauzt szabad
követnie”. — Véleményünk tehát, hogy a népiskolai énektanításra csak
az osztálytanító való.

Az énektanítás módszerének kiegészítő részét teszik az egészség-
ügy következő követelményei:

1. A tanulók állva énekeljenek. Ez, úgy tudjuk, mindig és min-
denütt így történt, erről tehát ne többet

2. Az éneklés egyhuzamban 3—4 percnél tovább ne tartson: rá
egy-két percnyi szünet következzen, a mely elméleti tanításra használ-
ható fel.

3. Az ének ideje előtt a lehetőségig tiszta levegővel lássuk el a
termet. Miután az éneklésnél nem vehet a gyermek a rendes szabályos-
sággal lélekzetet, természetes, hogy sok mély lélekzetvétellel él; ez igen
hasznos, de csak tiszta levegőn.

4. A mi a lélekzetvételekre való figyelmeztetést, tanítást illeti, itt
még nem lehetünk követelők, de a dallam és a szöveg egyes ütemei
szerint utasítjuk a tanulókat, hogy bizonyos helyig lélekzetet ne vegye-
nek. Azt felteszszük e pontnál, hogy maga a tanító ezt önmagán szem-
lélteti, s kísérleteket tesz előbb egyeseken, majd tán kisebb csoporton-
kint, s úgy iparkodik vezetni az egész kart, hogy a tanulók zöme kár-
vallás nélkül megfelelhessen e várakozásának. Mindenesetre azonban
nehányszor emlegetvén is megtette kötelességét a tanító, s a gyermekek
esetleges túlhajtására alkalmat a foreziráozással ne nyújtson; mert amint
van ennek fontossága nemcsak egészségi, de jellemnevelési szempontból,
a mennyiben a lélekzetvételek fegyelmezése a mérsékletre nevel, úgy
könnyen káros is lehet.

5. Szükséges továbbá, hogy a tanító ismerje a gyermekek orga-
numát egyenként. Tudnia kell, már az olvastásnál szerzett tapasztalatai
alapján, hogy egyik-másik légzőszervei mennyire kitérték; melyeknek
van fogyatkozása. Ügyelnie kell, hogy légzőszervi bántalmak idején a
gyermek csupa kötelességtudásból se énekeljen.

6. Az énekóra befejeztével a szabadba rögtön ki ne bocsássuk a

tanulókat. 5 percnyi szünet előzze meg a felöltözködést s az eltávozást, különösen télen.

Egy aggodalom félével fejezzük be ezt az elmélkedést.

Mindezek a dolgok tán kerülgetik a célt, de tán csak a papiron. Nincs ez egészen így, mert hiszen a mai tanítók már megérdemlik a tanítónevet; de nem állunk messze attól a gyanútól hogy tanítóink az ő hiányos zenei készségük folytán nem fognak ez idő szerint általánosan jó eredményt elérni az énektanításban. Félíg hiában van idealisztikus célunk; a vasakarat és készség sok mindenre kell, s az énektanítás módszerének tanulására idő és alkalom alig jut egy párnak. A képzőkben van a hiba; ott kell az énekoktatás alapjait lerakni. Tanítsák zenére, énekre a jelölteket, de az énektanítás művészetébe is vezessék be őket. Ez utóbbi szellemben sehol sem tanítják a zenét; a míg pedig valaki csak olvasni tanul, de olvasni tanításról fogalma sincs, addig attól igazságtalanság követelni a tanítói hivatás jó betöltését. Ha a tanítók fognak zenéhez érteni és a zenetanítás módszerében is tájékozódottak lesznek, akkor az énektanítás kérdésének mai állását régen elfelejtette már Magyarország!

(Vége követk.)

Gerley Szeverin.

EGYESÜLETI ÉLET.

A „Szatmár-ugocsamegyei róm. kath. néptanító egyesület“ folyó évi május hó 28-án tartá ez évi közgyűlését Szatmáron, melyre mintegy 70, ugy helybeli, mint vidéki egyházi és világi rendes tag sereglett egybe.

A gyűlést megelőzőleg misét hallgattak. Mise után részt vettek és meghallgatták a róm. kath. elemi fiúiskolában Juhász József szatmári tanító gyakorlati tanítását.

10 óraker kezdett vette a millemáris díszgyűlés. Az összes jelen voltak elénekelték a Hymnust, melynek elhangzása után Dr. Steinberger Ferencz elnök üdvözölte a vendégeket s a tagokat s felolvasta megnyitó beszédjét.

Olvastatott ezután a titkári és pénztári bizottság jelentése.

E két jelentésből kiveszszük a következőket: a) Van az egyesületnek 147 tagja, 1 tiszteletbeli, 7 alapító, 11 pártoló és 118 rendes tagja. b) Az egyesület vagyona 751 frt 99 kr. tagdíjhátralékban 76 frt, az orsz. kath. tanítói árvaház alapja 134 frt 46 kr. c) Az egyesület könyvtára áll 233 kötetből; d) az elmúlt év folyamán 2 nagy választmányi és 2 központi gyűlés tartatott. e) Egyesületünk közül a lefolyt évben dícséretre méltó tevékenységet fejtettek ki: a fehérgyarmati és nagykarolyi esperesi körök.

Olvastatott a bíráló bizottság jelentése. A kitűzött 4 tételre beérkezett 4 munka. Mindegyik tételre 1—1 munka.

Az írásbeli dolgozatok helyes kijavítása és ellenőrzéséről kitűzött tételre a beérkezett munka jutalomra érdemes. Jutalma 30 korona.

„A szózat tartalmi magyarázata a népiskola V. és VI osztályában“ tételre beérkezett 1 munka. Jutalma 20 korona. Mindkét pályadíjat Zava czky István nyerte el.

Következett a gyakorlati tanításra vonatkozó észrevételek meg-

tétele. A közgyűlés a gyakorlati tanítást tartó Juhász Józsefnek köszönetet szavazott.

A közgyűlés az orsz. tanítói kongresszusra titkos szavazás útján az egylet képviselőjéül Mondik Endrét választotta meg.

Plank Károly esomaközi tanító rendes indítványára elhatározottat, kéressék fel Püspök ur ő méltósága, hogy egy nagybbszerű méhes családnak a tanító-képzőben való felállítására segélyt nyujtani kegyeskedjék.

Elnök indítványára tiszteletbeli tagokul választattak Novák Antal, dr. Kádár Ambrus és Jandrisics János urak.

Tisztujítás: Elnök: Dr. Steinberger Ferencz. Alelnök: Méder Mihály. Titkár és I. jegyző Mondik Endre. II. jegyző Nyisztor Endre. Könyvtárnok: Jankovics János. Pénztáros: Juhász József. Két választmányi helyre Jaskovics Ferencz és Bagossy Bertalan választattak meg.

A gyűlés anyaga kimerítettvén, elnök köszönetet mondott a gyűlést nagy érdeklődéssel kísérő tagoknak, kik a beszéd elhangzása után rázendítették a „Szózat”-ot.

A zöld asztaltól a fehér asztalhoz vonultak a jelenvoltak mintegy 60-an s a „Korona” vendéglőben tartott ebéd alatt számos, igen sikerült tósztt hangzott el.

Mondik Endre.

A győrvidéki tanító egyesület e hó 6-án tartotta Győrött a megyeház nagytermében XXII. évi közgyűlését. Jelen voltak a helybeli intézetek fejei s tanárai, továbbá a vidéki tanítók, valamint a tanügy barátai szép számmal.

Csepreghy Engre elnök üdvözlővén a megjelent közönséget, hangsulyozva emelte ki a mai nevelésoktatás három szükséges alapelvét: a vallásosságot, hazafiságot és szabadságszeretetet. A hazafias szellemtől áthatott és mély gondolatokban gazdag beszédet ki-kítőre tetszésnyilvánítás és taps kísérte, mely után a gyűlést megnyitotta.

A bíráló bizottság jelentése szerint pályadíjat nyert elméleti dolgozatával: Cserhalmly István, Littomericzky János, gyakorlati munkájával pedig: Nyőge Lajos. Díeséretet kapott: Schön Bernát és Horváth A.

Az egyesület tiszta vagyona 2071 frt 56 kr. Könyvtárállomány: 540 kötet: az egyesületnek van 223 tagja.

A pénztár megvizsgálására kiküldött biz. jelentése alapján a felmentést megadta a közgyűlés.

Következett Schön B. szabad előadása a tanítók mellékfoglalkozásáról. Zamatos, világos és meggyőző előadása általános tetszést aratott Ezen vitatételhez hozzászólt Cserhalmly István után érdekesen és az életből merített, élezzel fűszerezett adatokkal Öveges Alajos, kinek felszólalása általánosan tetszett és helyesléssel találkozott. Bay Ferencz az előtte szólót támogatta.

Előadó zárszava után a következő indítványát fogadták el:

„A tanítói hivatással összefér intelligens emberhez illő minden tisztességes munka, mely a szorgalmi időt igénybe nem veszi és törvényekben tiltva nincs.”

Következtek az indítványok, melyek során Wlassics Gyula minisztert

nagy lelkesedéssel dísztagnak választották, valamint Bánóczy János nyug. tanítót tiszteleti tagnak választották, ki 18 éven át volt körelnök.

A minisztert és államtitkárát táviratban üdvözölték, mely után az ülés véget ért.

Tudósító.

Pályázati és felvételi hirdetések.

I.

A budapesti I. kerületi állami elemi iskolai tanítóképző-intézetben az 1896—97. iskolai évben az I. osztályban üresedésbe jön 1 egész és 9 félköztartásos hely. (Egész köztartás alatt az internátusban való teljesen ingyenes ellátás értendő; a félköztartást élvezők havi 6—7 frtot fizetnek a köztartás költségeire.)

Az I. osztályba való felvételért folyamodhatnak oly ép testű, 15 évet meghaladott növendékek, kik a gimnázium, reál- vagy polgári iskola IV. alsó osztályát sikeresen elvégezték, vagy a kik ezen előképzettségnek megfelelő felvételi vizsgálatot képesek tenni.

A felvételért benyújtott s 50 kros bélyeggel ellátott folyamodványok az igazgató-tanáshoz czimezve az intézet igazgatóságánál (Budapest, I. ker., Győri-ut 9. sz.) f. évi július hó 1-ig adandók be s hozzá a következő bizonyítványok melléklendők:

1. Születési bizonyítvány arról, hogy folyamodó a megkövetelt életkort betöltötte.

2. Az előképzettségről tanuskodó iskolai bizonyítvány (lásd fentebb). Abban az esetben, ha folyamodók rendes évvégi bizonyítvánnyal a folyamodás határnapjáig még nem rendelkezének, mellékelhetik az előző évről s a megfelelő osztály látogatásáról szóló bizonyítványukat vagy értesítőjüket.

3. Tiszti orvosi bizonyítvány arról, hogy az illető teljesen ép és egészséges és tanítói pályára alkalmas.

4. Hiteles községi bizonyítvány a szülők vagyoni állapotáról és polgári állásáról, részletesen kimutatva azoknak minden forrásból eredő jövedelmüket s a folyamodónak esetleges magánvagyonát.

5. Községi vagy más egyéb hiteles bizonyítvány a családtagok számára, ezek életkoráról s arról, hogy hány gyermek van a családfő közvetlen gondozása alatt s hány van távol a szülői háztól.

Mint hogy az ének a népiskola kötelezett tantárgyát képezi, azért csak azok vehetők fel, kik a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak 6915/1880. sz. m. rendeleme értelmében a zene- és énektanuláshoz megkívánható képességüket felvételi vizsgálat által is igazolni tudják.

A felvételtől az illetők a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter irtól leérkezendő jóváhagyás után azonnal értesítettetni fognak, a mikor az intézetbe felveendők minden szükséges tudnivalóról felvilágosítást nyernek.

II.

A budapesti I. kerületi állami polgári iskolai tanítóképző-intézetben az 1896—97. iskolai évben a következő állami kedvezményes helyek lesznek betöltendők:

a) a nyelv- és történettudományi szakcsoport első évfolyamán: 2 egész és 4 félköztartásos hely és 4 lakás nélküli élelmezés.

b) a mennyiség- és természettudományi szakcsoport első évfolyamán: 2 egész és 6 félköztartásos hely és 2 lakás nélküli élelmezés.

c) a rajzi szakcsoport első évfolyamán: 3 félköztartásos hely és 1 lakás nélküli élelmezés.

(Egész köztartás alatt az internátusban való teljesen ingyenes ellátás értendő; a félköztartást élvezők havi 6, legfeljebb 7 forintot fizetnek a köztartás költségeire.)

A három szakcsoport bármelyikének első évfolyamára való felvételért folyamodhatnak azok, kiknek elemi tanítói oklevelük van, vagy legalább jó osztályzatu érettségi (gimnáziumi vagy reáliskolai) bizonyítványuk van.

A felvételért benyújtott s 50 kros bélyeggel ellátott folyamodványok az igazgató-tanáshoz czimezve az intézet igazgatóságánál (Budapest, I. ker., Győri-ut

9. sz.) legkésőbb f. évi július hó 1-ig adandók be, világos kijelentésével annak, hogy az illetők a fenti szakcsoportok közül melyikre óhajtják magukat felvétetni. Megjegyeztetik, hogy azok, a kik a zenei tárgyakban kellő jártasságot tudnak felmutatni, az ezen szakokkal kapcsolatosan szervezett zenei szakra is beiratkozhatnak. Az állami kezdeményben részesülők pedig, a főszakokon kívül, a tornászati szaknak is kötelezett hallgatói.

A folyamodványokhoz melléklendő bizonyítványok a következők:

1. Tiszti orvosi bizonyítvány arról, hogy az illető teljesen egészséges.
2. A folyamodó előképzettségéről tanuskodó oklevél vagy iskolai bizonyítvány. Abban az esetben, ha a folyamodók a folyamodás hatánapján tanítói oklevéllel, illetőleg érettségi bizonyítvánnyal még nem rendelkeznének, mellékelhetik az előző évről s a megfelelő osztály látogatásáról szóló igazolványukat vagy értesítőjüket; a beiratkozáskor azonban tartoznak az előírt okmányokat bemutatni. Azon folyamodók pedig, kik valamely alkalmazásban vannak, tartoznak illetékes hatóságuktól működési bizonyítványt is mellékelni.

3. Hiteles községi bizonyítvány a szülők vagyoni állapotáról és polgári állásáról, részletesen kimutatva annak minden forrásból eredő jövedelmüket s a folyamodónak esetleges magánvagyonát.

4. Községi vagy más hiteles bizonyítvány a családtagok számáról, ezek életkoráról s arról, hogy hány gyermek van a családfő közvetlen gondozása alatt s hány van távol a szülői háztól.

A rajzi szakcsoportra folyamodók ezenkívül tartoznak annyi sajátkezüleg készített rajzot mellékelni, a mennyiből e szakra való képességük megítélhető.

A jelentkezőknek el kell készülnie arra is, hogy a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszter ur 16014/1879. sz. magas rendelete alapján, szakcsoportjuk tantárgyaiból esetleg felvételi vizsgálatra is kötelezteni fognak.

A felvételtől az illetők a nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrtól leérkezett jóváhagyás után azonnal értesítettni fognak, a mikor az intézetbe felveendők minden szükséges tudnivalóról is felvilágosítást nyernek.

A nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak 10696/1896. sz. m. rendeletéből s a fő- és székvárosi kir. tanfelügyelő ur, mint az igazgató-tanács elnökének megbízásából:

Gyertyánffy István

kir. tanácsos,

a budapesti I. ker. állami tanítóképző-intézet igazgatója.

Kimutatása

a Péterfy Sándor arcképeinek megfestésére begyűlt összegeknek.

A multheti 23. számban ki lett mutatva: 734 frt 95 kr. Ehhez jött e héten: A VI. ker. sziv-utcai közs. isk. tantestülettől 30 frt; (adakoztak: Sretvizer Lajos és neje 5 frt, Kapi Rezső 5 frt, Schön József 3 frt, Cziklay Blanka, Moussong Gézané, Gerley Szeverin, Nemcskay Irma, Csath Gyula, Cservenka Ferencz, Wendler Irma 2—2 frt, Ehmann Ferencz, Benke Balázné, X + Y 1 frtot.) Benedek Vincze győri tan. gyűjtése: Győri ág. hitv. evang. tanítótétel 5 frt. Karcsey Sándor nyug. evang. püspök 2 frt, Kapi Rezső 1 frt = 8 frt; A Solti ev. ref. Egyházm. ttó. egyl. Filep Endre elnök révén 5 frt 50 kr; A III. ker. polg. leányisk.- és ipariskolai tantestülettől Magyar László által 5 frt. A zalamegyei ált. tanítótétel részéről T. Felméri Albert elnök révén 21 frt 50 kr. (Hozzájárultak: A Muraközi tanítói kör és a nagykanizsai járáskör 5—5 frttal; Csathó Alajos ivén: a keszthelyi járáskör 2 frttal, Biró József 1 frttal; Csathó Alajos, Bányai K., Bóry Imre, Bérczy B., Mondschein L., Bérczyné Illy Emma, Révay Ilona, Pöltz Pál, Nagy Margit, özv. Emeczy Józsefné, Vörös János, Ujlaky Mátvás, Varga János, Biró Józsefné, Szánthó Géza, Porch Zsigmond, és Oppenheim Katalin 50—50 krral.) Szegfi Ilona által Fiuméből 9 frt. (Adak. Corvin Piroška 1 frt, Babare Adél 2 frt, Cattalinich Victoria 1 frt, Szegfi Emma 2 frt, Szegfi Ilona 3 frt.) A Bács Szerémi ág. h. ev. ttó egylettől tek. Lak-

ner Fülöp elnök által : 12 frt 30 kr. (Adakoztak : Harvel Adolf és Schneeberger lelkész 1—1 frtot, Lakner Fülöp, Tóth Endre, R. K. lelkész, Röder Károly, Mayer M., Pratscher Vilmos, Meszik, Wagner Henrik, Ilg Frigyes, Wagner György, k. jegyző Dr. Ormay Kálmán orvos, Novák, Schrammel Ján., Szanitter Kornél 50—50 krt. Fuhrmann, Z. M. 30—30 krt; Sauer Frigyes, Engisch Ján., Dr. Wagner Fr., 25—25 krt, Fábry Pál, K. L., Schmidt K., Pratscher Ján., Karner Ján., Klausz H. 20—20 krt, Götsch Gy. 15 krt, Klinek 10 krt.) A Békésvármegyei tanítóegyesület megszavazott s küldött 5 frtot. A Nagyküküllőmegyei ált. tanítóegyesület küldött 4 frt 60 krt. (ebből Útő Sándor főlköri elnök gyűjtött Hévízen 2 frt 30 krt; Benedek Mihály egyll. elnök szintén 2 frt 30 krt.) Kapi Gyula soproni ev. itóképző int. igazg. küldött 10 frtot. (Adak. a tanári kar 5 frtot, Kapi Gy. 3 frtot, a növendékek 2 frtot.) A II. ker. Toldy-uczai el. isk. tanítót. adományát beküldte Konesek Lajos 7 frt. Összesen : **852 frt 85 kr.**

Budapesten, 1896. június 8-án,

Kurz Sámuel,

az Orsz. Biz. pénztárosa.
V., Erzsébet-tér 12.

I R O D A L O M.

Oheroly János tornászati könyvei. A budapesti állami tanítóképző intézetek jeles tornatanárától Hornyánszky Viktor kiadásában két kiváló tornászati munka jelent meg a napokban. Az egyik az ő előnyösen ismert **Torna-Zsebkönyve**, mely immár harmadik kiadásban és bővített tartalommal jelenik meg; a másik a **Tornajátékok Zsebkönyve**, a mely tudunkkal teljesen új mű. Mindkét munka rendkívül hasznos és előnyösen értékesíthető dolgokat tartalmaz olyanok számára, kik a testi neveléssel nemcsak gyakorlatilag foglalkoznak, hanem annak elvileg is hívei és ápolói. A Tornazsebkönyv 367 oldalra terjed s a tornászat fogalmának s elméletének, valamint a tornázás történetének rövid vázlatán kívül magában foglalja a tornatanítás terén előforduló összes szabályokat, gyakorlatokat s azok kiviteli leírását, függelékekben pedig több érdekes dalt ad, melyeket a tornatanítás alkalmával ügyesen lehet felhasználni. — Másik könyve 177 oldalon a játszótéréről, a játék idejéről s azok felosztásáról, valamint a szabad és labdajátékokról ad kimerítő, bő ismertetést. A szabadjátékok közül 38, a labdajátékokból pedig 36-ot ismertet olyan hű részletességgel, hogy még a laikusok is hasznát vehetik. Napjainkban, mikor a testi nevelés ügyét mind jobban és jobban kezdik felkarolni, jeles és tartalmas munkát, melyek a legjobb czélt szolgálják, igaz örömmel kell üdvözölnünk. A legmelegebben ajánljuk is a testi nevelés ügye iránt érdeklődő kartársaink figyelmébe, s kívánjuk, hogy azok minél jobban elterjedjenek. Az elsőnek az ára 1 frt 60 kr; a másodiké 1 frt. Megrendelhetők a szerzőnél is Bpest, VIII. Muzeum körut 18 sz.

Léderer Ábrahám jeles paedagogusunkak a Budapesti (budai) Tanítóegyesületben Pestalozzi születésének 150 évfordulója alkalmából felolvasott **Híres emberek ismertető jelei és fejlődésük feltételei**, ez. nagyszabásu tanulmánya, mint a Néptanoda lenyomata megjelent külön kiadásban is, s a 23 oldalra terjedő füzet a személyes észleletek, hasznos tanulmány útján szerzett tapasztalatok s más tanulságos adatok bőséges felsorolásával mint önálló olvasmány is igen élvezetes.

A székelykereszturi állami tanítóképzőintézet **25 éves története**, s az 1994—95. iskolai év állapota. Irta: Borbély Sámuel, ig.-tanító. A hazai tanintézetek, valamint tanítóegyesületek közül számosan azzal igyekeztek a milleniumi évet megünnepelni, hogy kiadták működésök történetét. Ez a jó igyekezet csak helyesíthető. Az előtünk fekvő s mintegy 9 ivre terjedő füzet is élénk tanúságot tesz ama hazafias szép működésről, melyet tanintézeteink a magyar kultúra és iskolaiügy fejlesztése terén évtizedeken át kifejtettek. A füzet írója kiváló tapintattal s nem kevesebb szorgalommal olyan érdekes és tanulságos adathalmazt állított egybe, mely nemcsak hű tükre a vezetése alatt álló iskolának, de mint tanügytörténeti adalék is igen becses.

Y E G Y E S E K.

— **Meghívó.** A „Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága“ f. hó 13-án, szombaton, d. u. 4 órakor igazgató tanácsülést tart a VI. Andrássy-uti tanítónőképző intézetben. Tárnya az V. egyetemes tanítógyűlés előkészítése. — **Dr. Gööz József**, elnök, **Hajós Mihály**, titkár.

— **Meghívó.** A „Tanítók Háza“ ügyében kiküldött bizottság f. hó 13-án, szombaton délután 5¹/₂ órakor a VI. ker. Andrássy-uti tanítónőképző intézetben ülést tart, melyre a tagokat, ugyszintén a fővárosban székelő összes tanár-és tanítóegyletek elnökeit is meghívja **Dr. Gööz József**, elnök.

— **A mi kitüntetettjeink.** A milleniumi esztendő emlékeként a király ő Felsége számos kiváló egyéniséget tüntetett ki külööféle rendjelek- és czimekkel azok közül, kik a közjó érdekében, a haza javáért üdvös szolgálatokat teljesítettek. Bennünket leginkább azok a királyi kitüntetések érdekelnék, melyekben vérünkbeli egyéniségek részesültek s ezek közül különösen örömnökre szolgál Péterfy Sándor kitüntetése, a ki ez alkalomból királyi tanácsosi czimet nyert. Annál nagyobb örömnökre szolgál ez, mert Péterfy Sándor annyit szolgálatot tett már a hazai tanügynek s a hazai tanítósnágnak, hogy a felség kegye csak méltó jutalma e az ő lankadást nem ismerő, tevékeny ügybuzgalmának. Kivánjuk, viselje a megtisztelő szép czímet még sokáig erőben, egészséghben s maradjon továbbra is lelkesítő s oktató vezére a tanítósnágnak és nemesen érző gyámolítója tanítók özvegyeinek s árváinak! — Hasonlóan örömnökre szolgál Hofecker Ferenc nyug. és Vajdaff Gusztáv főv. igazg.-tanítók kitüntetése, kik koronás arany érdemkeresztet kaptak. Mindkét kitüntetett évek hosszú során át teljesített hasznos szolgálatokat a főv. tanügy és magyarosítás terén így s a királyi kegy ő bennök is méltó érdemeket jutalmazott. Végül a kitüntetettek között van Vass Mátyás szegedi öreg kartársunk és Lélek Péter nagylaki tanító, kik koronás ezüst érdemkeresztet nyertek kitüntetésül. Viseljék erővel, egészséggel és megelégedéssel!

Jubiláris közgyűlés. A barsi ev. ref. tanító-egyesület f. évi május hó 28-án Léván, a millenium megünneplésével kapcsolában 25 éves fennállásának jubileumát is megtartotta, mely alkalommal remek megnyitó beszédet mondott Juhász Pál esperes, diszelnök, utána ünnepi beszédet tartott Végh István s végül Kutassy Dénes elnök, az egyesület 25 éves multjának történelmét olvasta fel. A programm végeztével felállott Eördögh Dezső, a megye derék tanfelügyelője s a kultuszminiszter felhatalmazása folytán Kutassy Dénes lévai ev. ref. tanítóknak 40 éves buzgó és eredménydús működéséért elismerő köszönetét nyilvánította. Utána Juhász Pál esperes a barsi ev. ref. e. m. lelkészek nevében remek beszéddel üdvözölte a testvérpályán 40 év óta fáradhatlan szorgalommal és kiválóan jeles eredménnyel működő tanítót. Huszár Károly pedig kartársai nevében üdvözölte az ünnepelt néptanítót. Ezek után magnum áldomás vala, melyen lelkes felköszöntőkben nem volt hiány.

— **Kérelem.** Az iglói áll. tképzőintézet ez évi novemberben fogja fennállásának 25-ik évfordulóját fényesen megünnepelni. Azokat, akik ezen idő alatt ez intézetnek tanítványai voltak, ez ünnepélyre az intézet nevében ezennel tisztelettel meghívom és kérem, szíveskedjenek jelenlegi állásukat és működési helyöket velem egy rólok készitendő Emlék-Album megszerkesztése végett mielőbb haesak levelező lapon is — közölni, s arról is értesíteni, óhjatanak-e az ünnepélyben részt venni s abban esetleg (valamely előadandó módon) közreműködni? Szepes-Iglón 1896. május havában. **Arányi Antal** igazgató.

— **Két kiváló paedagogus halála.** Dr. Dittes Frigyes, a jelenkor egyik legjelesebb paedagogusa s a „Paedagogium“ szerkesztője a tanügyi körök méltó fájdalomra Bécsben május 15-én elhalálozott. Paedagogiai jeles működése hazánk tanítósnága előtt is eléggé ismeretes volt. — Ugyanez időtájt halt meg Drezdában 83 éves korában Berthelt F. A. iskolai főtanácsos, ki szintén nagy paedagogus hírében állt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

S. A. Gáva. B. küldeményét köszönettel vettem s legközelebb felhasználom. — K. S. Nagy-Károly. A lap ügyében már a mult héten intézkedtem; csodálom, hogy még sem küldik. — M. E. Szatmár. Térszükre miatt csak rövidítve közölhettem. — K. S. Bpest. Az elhunyt jeles tanférfiról némi rövid nekrológot ígér szívesen vennék. — Sch. F. Bpest. Az értesítést köszönöm.

Budapest, 1896 „Minerva“ kő- és könyvnyomda-intézet nyomása.